
Téma: Problémy bioetiky

Slovo úvodem

Základním motivem, jenž podnítl sestavení monotematického bloku o bioetice, je absence dostatečně kvalitních textů – ať monografií či sborníků – v českém jazyce, které by objektivně informovaly o aktuálním stavu tohoto prudce se rozvíjejícího interdisciplinárního výzkumu, v němž se filosofie stýká s medicínou, politologií, právem i teologií. Bioetika je nástupkyní starší lékařské etiky, která se zabývala převážně vztahem mezi pacientem a lékařem. Dramatický pokrok biomedicínských oborů, k němuž dochází během posledního zhruba půlstoletí, však nastolil řadu dalších etických otázek a problémů, případně vrhl nové světlo na některé základní filosofické otázky, které překračují rámec starší lékařské etiky.

Pokroky v biomedicíně tak například vedou k potřebě nově promyslet klasickou metafyzickou otázku po povaze osoby, neboť na odpovědi na tuto otázku může záviset, jak budeme zacházet s embryi, lidskými plody i novorozenci, případně s lidmi v perzistentním vegetativním stavu; o tom ve svých textech pojednávají David Černý a Peter Sýkora. Nové etické problémy vyvstávají ve vztahu k počátku a konci lidského života, neboť moderní biomedicínské technologie umožňují jednak přežít novorozencům, jež pak čeká život s mnoha omezeními, jednak udržovat na živu pacienty, kteří již nikdy nenabydou vědomí. Odtud vyvstávají takové etické otázky, jako zda má cenu udržovat lidský život za všech okolností, bez ohledu na jeho kvalitu, a pokud je přípustné život v určitých situacích neprodulžovat, kdo má právo rozhodnout o jeho ukončení. Těto problematice se věnuje ve svém příspěvku Jakub Jirsa, jenž zpracoval filosofickou diskusi o etice potratů, která se rozvinula během posledních zhruba čtyřiceti let.

Jiné oblasti bioetiky se mohou jevit odlehlejšími, neboť se v nich spekuluje o budoucím vývoji biomedicíny; ale podobné spekulace jsou nutné, abychom jednou nebyli zaskočeni takovými pokroky, jako je biochemické či genetické zvyšování lidských fyzických či intelektuálních schopností, které nastolí řadu normativních otázek, na něž momentálně nemáme uspokojivé odpovědi. Těto problematice se věnuje ve své studii Tomáš Hříbek. Kamila Pacovská promýšlí fundamentální otáz-

ku povahy lidskosti a to, zda lidskost má být předpokladem morálního závazku, a určit tak rozsah našich povinností jak vůči zvířatům, tak vůči radikálně genetiky modifikovaným „lidem“ v možné budoucnosti. Konečně, Adam Doležal a Josef Kuře reagují na prosazování autonomie pacientů ve vztahu k lékařům, které v posledních desetiletích vyvolalo nutnost znovu promyslet takové otázky, jako jsou rozsah a meze kompetence pacientů vyslovit souhlas s procedurami, jimž mají být podrobeni.

Autory příspěvků jsme požádali, aby jejich texty jednak poskytly spolehlivou informaci o stavu diskuse na dané téma, jednak zároveň zdůvodnily autorovo vlastní hledisko. Soubor témat, která se nám podařilo pokrýt, rozhodně nevyčerpává celý rejstřík problémů bioetiky, ale přesto poskytuje, věříme, užitečný průřez touto oblastí výzkumu. Studie jsou doplněny dvěma recenzemi: na novou domácí učebnici lékařské etiky a na zahraniční monografii o etice transplantací.

*David Černý a Tomáš Hříbek
hostující editoři monotematického bloku*